

Burgers brengen
voedseltransitie in
hogere versnelling

Heren boeren

De Nederlandse land- en tuinbouw is de afgelopen decennia geworden tot een sector waarbij steeds minder boeren, op grotere schaal, met meer inputs, op meer specialistische wijze zijn gaan produceren. De beweging van Herenboeren laat echter zien dat steeds meer mensen in zijn voor een ander voedselsysteem waarin samen verantwoordelijkheid nemen centraal staat. Douwe Korting en Daan de Ridder leggen uit hoe het werkt.

Daan de Ridder is een van de 'Herenboeren-boeren'. Sinds begin 2020 is hij in dienst van Herenboeren Nederland en verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken op Herenboerderij Land van Weert. Dat bedrijf houdt er net als de andere zeven Herenboerderijen een biologische bedrijfsvoering op na. Weliswaar zonder de SKAL-certificering. Die is immers primair bestemd voor ondernemers die voor een (anonieme) markt produceren. Een Herenboerderij produceert voor de eigen leden.

Daan groeide op in de antroposofische woon- en werkgemeenschap Bronlaak (Op-loo). Zo kwam hij al vroeg in aanraking met de BD-landbouw. Na zijn opleiding op Warmonderhof werkte hij op de Noaberhoeve, de Tablehurst Farm en nu dus bij Herenboeren Land van Weert. "Daar werk ik met plezier", vertelt Daan, die 'zijn' Herenboerderij vooral als een sociaal experiment beschouwt om de verbinding tussen de consument en het land te herstellen. "Recent las ik een hoofdstuk van Ehrenfried Pfeiffer, De vruchtbaarheid der aarde, uit 1938. In de samenvatting staat dat het tekort aan menselijke handen op het land direct van invloed is op de gezondheid van de mensen."

Daan noemt het 'magisch' om in datzelfde boek te lezen dat natuur en sociaaleconomische catastrofes de mensheid dwingen te veranderen. "Precies waar we als mensheid nu staan, een keerpunt. Pfeiffer schetste toen al het beeld waar we als individu worden opgenomen in een intensieve

Een sociaal experiment
om de verbinding tussen
de consument en het
land te herstellen

tuinbouwcultuur. Waarbij we afstand nemen van de geïndustrialiseerde landbouw en met elkaar onze groente gaan telen."

Herenboeren

Tussen de 1000 en 2000 huishoudens hebben al geïnvesteerd in deze nieuwe manier van voedselproductie waarbij de boer in loondienst is en zo duurzaam mogelijk 500 monden voedt per boerderij. Op 20 plekken in Nederland werken lokale kartrekkers samen met stichting Herenboeren aan de verdere groei van deze burgerbeweging. “Dat is wat het is, een beweging gedragen door burgers”, vertelt Geert van der Veer, initiatiefnemer van Herenboeren Nederland en voorzitter van de gelijknamige stichting. “Waar nu 2 procent van de Nederlanders werkzaam is in de land- en tuinbouw, zien wij graag dat 100 procent van de Nederlanders betrokken raakt bij de eigen voedselproductie.” Dat wil Herenboeren Nederland bereiken door toe te groeien naar wat hij noemt ‘ecosystemen die voedsel voortbrengen.’ Dat betekent dat elke Herenboerderij van pakweg 20 hectare streeft naar input nul. “Dieren en hun mest zijn onderdeel van het systeem. We denken bijvoorbeeld ook na over manieren om menselijke fecaliën weer

terug te brengen in de kringloop van het bedrijf.”

Centraal bij Herenboeren staan de drie basisprincipes natuur gedreven, sociaal verbonden en economisch gedragen. Daar ben je niet van vandaag op morgen: “Om de beweging te laten groeien en bloeien is de ontginning en ontsluiting van oude en nieuwe kennis belangrijk. Hiervoor namen we met universiteiten en andere kennisinstellingen het initiatief voor de WINK. Dat staat voor Waardevolle informatie Natuurgedreven Kwaliteit. De WINK moet een praktische ‘boerentool’ worden, zonder ellenlange lijsten met cijfertjes, maar vol met onderbouwde inspiratie.”

Stichting Herenboeren doet er alles aan om wet- en regelgeving zo aan te passen dat deze beter passen bij de complexiteit en integraliteit van complexe gemengde bedrijven die de natuur vooropzetten. De Herenboeren zoeken nadrukkelijk de verbinding met andere ondernemers en initiatieven die ‘vooruitboeren’. Zo is de stichting medeoprichter van de Boerenraad en een van de

dragers van collectief Caring Farmers.

Dit jaar staat in het teken van de oprichting van Aardpeer, een initiatief van Herenboeren, Wij. Land, Triodos en BD Grondbeheer gericht op het duurzaam verwerven en uit de speculatieve markt halen van landbouwgronden. Naast de stichting die Herenboeren Nederland nu nog is, zal over niet al te lange tijd een moedercoöperatie ontstaan. “Alle operationele Herenboerderijen worden hier onderdeel van met het idee dat ze met elkaar de koers van de beweging én de activiteiten van ons werkapparaat aansturen”, stelt Geert. “Het idee daarbij is ook dat boerderijen elkaar via collegiale toetsing scherp houden en uitdagen. Iets dat de boeren die als bedrijfsleider op een Herenboerderij fungeren, nu ook al doen.” LA

Stichting Herenboeren

Nederland:

herenboeren.nl

Herenboeren Land van Weert:

landvanweert.herenboeren.nl

WINK: natuurgedreven.nl

Divers en jaarrond

In Weert geeft Daan invulling aan een nieuwe vorm van landbouw volgens het Herenboerenconcept. “De uitdaging zit hem vooral in de productie van een divers voedselpakket met een grote mate van zelfvoorziening, het jaar rond.” Daan is niet vanaf het prille begin betrokken. “De lokale coöperatie Herenboeren Land van Weert had, voor ik in beeld kwam, het bedrijf grotendeels ingericht. Vorig jaar november heeft Stichting Grondbeheer de boerderij aangekocht. Ik en mijn gezin wonen en werken sinds februari op de boerderij in Weert.”

In het vroege voorjaar begon Daan met de inrichting, het aanleggen van putten voor irrigatie, het plaatsen van afrasteringen en de aanplant van twee boomgaardsystemen. “We hebben appel, peer, kers, pruim en perzik. In elke rij planten we ook duindoorn en olijfwilg als stikstofbinders. We hebben een hectare laagstam en een hectare hoogstam.”

In de laagstamboomgaard staan tussen de bomen honingbessen en in de hoogstam ander zacht fruit. In totaal zijn dit ruim 40 verschillende soorten fruit/rassen. “Verder is er een ‘smulhaag’ geplant, een productieve eetbare houtopstand van ruim 2000 meter lang. Die zorgt vooral voor vogelafleiding, het remmen van wind en het aantrekken/plek bieden aan insecten en vogels. Want met alleen een bloeiende akkerrand trek je wel insecten aan, maar waar gaan deze anders overwinteren?”

Vrijwilligers op het land

In maart gingen de eerste groenten de grond in. De eerste levering aan de leden-Heren-

Waar nu 2 procent van de Nederlanders werkzaam is in de land- en tuinbouw, zien wij graag dat 100 procent van de Nederlanders betrokken raakt bij de eigen voedselproductie

boeren vond plaats in de tweede week van mei. Sindsdien is er een hoop gebeurd. Welkelijks helpen er veel vrijwilligers mee om te planten, zaaien, schoffelen en oogsten, onder verantwoordelijkheid van boer Daan. “In de commissie exploitatie heb ik bijvoorbeeld twee mensen die actief meehelpten in de groenteteelt. Ik ben hun aanspreekpunt en zij organiseren het werk met de vrijwilligers. Je kunt daarbij denken aan een schoffelavond waar leden/vrijwilligers onder hun leiding bergen werk verzetten. Ook kijken ze mee in de teeltplanning en houden ze dagboeken bij.”

Daan voelt zich omringd door veel enthousiaste leden die zich bezighouden op allerlei fronten. “Op landbouwgebied ben ik altijd leidend. Op andere gebieden zoals de-

Geweldig om te zien hoe de leden elkaar wijzen op het gegeven van seizoensgebonden eten

len van de administratie, werving en nieuwsbrieven neemt het bestuur de zaken over. Dat geeft mij de mogelijkheid te focussen op al het andere werk.”

Voor Daan is het geweldig om te zien

hoe de leden elkaar wijzen op het gegeven van seizoensgebonden eten. “In het begin waren ze nog bezorgd over de hoeveelheden, nu op het hoogtepunt van het teeltseizoen lever ik wel 10 tot 15 verschillende soorten groente.”

Functionele dieren

Op termijn komen er ook op de Herenboerderij in Weert dieren bij. Deze gaat Daan inzetten waar ze nodig zijn. “Kippen voor bemesting en controle van schadelijke insecten en varkens voor het opruimen van resten, bemesting en grondbewerking. De koeien en schapen leveren op hun manier een onschatbare waarde aan het gemengde bedrijf. Denk alleen al aan de rust en structuur, naast de waardevolle mest.”

Om het seizoen te verlengen en planten op te kweken komt er een kas. “We gaan eigen compost maken en beginnen met de teelt van paddenstoelen en witlof. Misschien gaan we ooit vier koeien melken, dat geeft toch iedereen een liter melk per week. De mogelijkheden zijn eindeloos. Als de leden iets willen is het zaak dat ik als boer met het bestuur daar een weg in vindt.”

Daan vindt het zijn van Herenboerenboer ‘een luxe’ waar je de grenzen aan mogelijkheden nog tegen moet komen. “Ik mag boeren op de manier die mij het beste past, biologisch dynamisch als leidraad omdat ik dat nu eenmaal met de paplepel binnen heb gekregen. Gaandeweg bedrijven we een energieneutrale, kringloop- natuur- en mensinclusieve landbouw.”

Herenboeren Land van Weert Grote Steeg 1 6006 TW Weert

6 ha grove tuin en akkerbouw
1,3 ha fijne tuin
2 ha boomgaard
0,6 ha weide
1,5 ha hagen/natuur

De coöperatie telt op dit moment
170 leden

Douwe Korting is zelf ook Herenboer, zelfstandig verhalenbouwer/verspreider en adviseur en sinds 2016 professioneel betrokken bij de Herenboerenbeweging en natuurgedreven voedselproductie.

Daan de Ridder is internationale bd-boer. Na Warmonderhof is hij nu ruim tien jaar werkzaam in het veld via verschillende bedrijven. Op dit moment als Herenboerenboer.

